

HET ONDERWERP ONTVOUWD IN ŚRĪMAD-BHĀGAVATAM

*Śrī Śrīmad Bhaktivedānta
Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja*

Wat is de kwestie, welke wordt ontvouwd in *Śrīmad-Bhāgavatam*? Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura heeft in dit verband gezegd,

*ārādhyo bhagavān vrajeśa-tanayas
tad-dhāma vṛndāvanam
ramya kācid upāsanā vraja-vadhuvargena yā kalpitā
śrīmad-bhāgavatam pramāṇam amalām
prema pumartho mahān
śrī-caitanya-mahāprabhor matam
idaṁ tatrādarō naḥ paraḥ*

Aldus het idee van Śrīman Mahāprabhu te hebben gepresenteerd zegt Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura, dat *Śrīmad-Bhāgavatam* op zichzelf de belangrijkste en vlekkeloze verklaring (*pramāṇa*) levert. De woorden van de Veda's, Upanishaden, Purāṇa's, enzovoort, vormen ook vlekkeloos bewijsmateriaal in de vorm van spiritueel geluid (*śabda-pramāṇa*), maar *Śrīmad-Bhāgavatam* levert de beste verklaring van allemaal. *Śrīmad-Bhāgavatam* behandelt drie onderwerpen – *sambandha* (de wederzijdse

relatie van de *jīva* en Bha-gavān), *abhidheya* (de methode om het doel te bereiken) en *prayojana* (het doel). Gezien vanuit het perspectief van *sambhandha* is alleen Vrajendra-nandana Śrī Śyāmasundara, die altijd in Vṛndāvana verblijft, de Allerhoogste Absolute Waarheid (*parama-tattva*), het Allerhoogste Object van alle verering (*paramārādhya-tattva*) en de Absolute Waarheid, die ongeëvenaard (*asamorddhva-tattva*) is. Vanuit het perspectief van *abhidheya-tattva* is de verering, die wordt uitgevoerd door de jonge bruiden van Vraja, de allerhoogste vorm. Vanuit het perspectief van *prayojana=tattva* is de onvergelijkbare *prema* van de *vraja-devīs* alleen het allerhoogste doel en object. Deze drie onderwerpen worden in *Śrīmad-Bhāgavatam* uiteen gezet.

Sambandha-tattva

Het volgende vers uit *Śrīmad-Bhāgavatam* is *pramāṇa* (bewijs) met betrekking tot dit onderwerp,

*vadanti tat tattva-vidas
tattvaṁ yaj jñānam advayam
brahmeti paramātmēti
bhagavān iti śabdyate*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.2.11)

[De kenners van de waarheid realiseren de non-dualistische Absolute Waarheid in drie aspecten. *Brahma* heeft alleen de eigenschap van bewustzijn en is de eerste realisatie (manifestatie) van die *tattva*. Paramātmā, de uitbreiding van dat *cit* bewust-

zijn, is de tweede manifestatie en Bhagavān, die Zich manifesteert als degene, Die bovenzinnelijk amoureuus liefdesspel uitvoert, is de derde realisatie van die *tattva*. Die *tattva* is bekend onder drie namen in deze drie staten.]

Śrī Kṛṣṇa is de Allerhoogste Waarheid, die één is zonder een tweede (*advaya-jñāna para-tattva vastu*) en Hij alleen is de *sambandha-tattva*. *Brahma*, *Paramātmā* en *Bhagavān* zijn Zijn drie verschillende aspecten. Kenners van de Absolute Waarheid noemen dat *advaya-jñāna para-tattva*, de Absolute Waarheid. Volgens hun respectievelijke kwalificatie kennen de *jñānīs* *advaya-jñāna para-tattva* als *brahma*, de *yogīs* als *Paramātmā* en de *bhaktas* als *Bhagavān*. Die Absolute Waarheid is non-duaal, of één zonder een tweede (*advaya*) en Hij is ongeëvenaard (*asamorddhva*). Hij is niet zonder kenmerken (*nirviśeṣa*); Hij beschikt daarentegen over eigenschappen (*saviśeṣa-tattva*). De transformaties van Zijn innerlijke spirituele vermogen (*cit-śakti*), marginale vermogen (*taṭastha-śakti*) en externe begoochelende vermogen (*māyā-śakti*) zijn respectievelijk de spirituele wereld, het rijk van de levende wezens en de materiële wereld.

Hoewel het levende wezen transcendentaal (*cit-tattva*) is, ziet hij zich gerelateerd aan het materiële lichaam en aan materiële objecten. De spirituele ziel wordt nooit materie, maar onder invloed van het onbevattelijke vermogen van *Bhagavān*, dat het onmogelijke mogelijk maakt, beschouwt het leven-

de wezen zich als een product van de drie geaardheden van de materiële natuur. Dit gebeurt onder invloed van het begoochelende vermogen van Bhagavān.

In overeenkomst met hun kwalificatie noemen de *jñānīs* de Allerhoogste non-duale Absolute Waarheid (*advaya-jñāna para-tattva*) *brahma*. *Brahma* is de gedeeltelijke reflectie van *cit*, of besef, en onder sommige omstandigheden wordt gezegd, dat dit de uitstraling van het lichaam van Bhagavān is. In *cit* echter zijn eeuwig bestaan (*sattā*) en plezier (*ānanda*) afwezig. Hij, die met de afmeting van een duim aanwezig is in het hart van alle wezens als de getuige van hun activiteiten, is Paramātmā. Hij is Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, een deel van een deel van een volkomen deel van Bhagavān, en Hij is de bestuurder van alles. *Sat* (eeuwigheid) en *cit* (besef) worden deels in Hem gereflecteerd, maar Hij omvat geen *ānanda* (zegen). Eeuwigheid, besef en zegen zijn in hun volkomen vorm en hoogste aspect aanwezig in Bhagavān.

Bhagavān heeft ontelbaar veel incarnaties en onder hen zijn sommige volkomen deelaspecten (*aṁśas*) van de *puruṣa-avatāra* Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, terwijl andere bekrachtigde incarnaties (*aveśa-avatāras*) zijn, enzovoort. Al deze incarnaties verschijnen in ieder *yuga* om de wereld te beschermen tegen de onderdrukking door demonen. Śrī Kṛṣṇa echter is de vorm van Bhagavān, die geen andere bron heeft dan Zichzelf (Svayam Bhagavān). Hij is in feite de wortel van Zijn incarnaties. Mahā-Viṣṇu

is een deel van een volkomen deel van Vrajendra-
nandana Śrī Kṛṣṇa. In dit verband zegt Śrīmad-
Bhāgavatam,

*ete cāṁśa-kalāḥ puṁśaḥ
kṛṣṇas tu bhagavān svayam
indrāri-vyākulaṁ lokam
mṛḍayanti yuge yuge*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.3.28)

[Alle bovengenoemde incarnaties zijn hetzij deel-
aspecten of delen van de volkomen delen van de
Heer, maar Śrī Kṛṣṇa is de oorspronkelijke Per-
soonlijkheid Gods. Zij verschijnen allen op plane-
ten, wanneer er door atheïsten verstoringen wor-
den gecreëerd. De Heer incarneert om de theïsten
te beschermen.]*

Onder invloed van *bhakti-yoga* concentreerde
Śrīla Vyāsadevajī zijn gezuiverde geest en zag in zijn
natuurlijke innerlijke *samādhi* Śrī Kṛṣṇa volkomen
toegerust met de uitstraling van Zijn lichaam, Zijn
deelaspect en Zijn *svarūpa-śakti*. Hij zag tegelijker-
tijd ook Śrī Kṛṣṇa's volkomen afhankelijke, begoo-
chelende, externe energie (*māyā*), die schaamtevol
achter Hem stond.

Śrīla Vyāsadevajī zegt,

*bhakti-yogena manasi
samyak praṇihite 'male
apaśyat puruṣam pūṛṇam
māyām ca tad-apāśrayām*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.7.4)

[Hij richtte zijn geest door hem volmaakt te betrekken in toegewijde dienst (*bhakti-yoga*) zonder een zweem van materialisme en zag aldus de Absolute Persoonlijkheid Gods met Zijn externe energie, die volkomen onder controle was.]*

Tegelijk met Śrī Kṛṣṇa zag Vyāsadevajī ook Zijn innerlijke vermogen (*svarūpa-śakti*), de directe lichamelijke expansies (*kāya-vyūha* vormen) van Zijn innerlijke vermogen (de ontelbare jongedames van Vraja), Zijn onbeperkte metgezellen en Zijn eindeloos majestueuze (*aiśvarya*) en liefvallige, menselijke (*mādhurya-mayī*) spel en vermaak, zoals de *rāsa* dans. Hij zag ook de val van de levende wezens, die zich tegen Kṛṣṇa keren, en het verkrijgen van toegewijde dienst aan Bhagavān door de levende wezens, die Hem zijn toegenegen. Onmiddellijk daarna manifesteerde hij *Śrīmad-Bhāgavatam*, de vrucht van zijn *samādhi*, aan de wereld voor het spirituele welzijn van alle levende wezens.

*yasyām vai śrūyamāṇāyām
kṛṣṇe parama-puruse
bhaktir utpadyate puṁsaḥ
śoka-moha-bhayāpahā*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.7.7)

[Met het cultiveren van het horen en volgen van deze *Śrīmad-Bhāgavatam* manifesteert zich in het hart onmiddellijk toewijding tot Vrajendra-

nandana Śrī Kṛṣṇa en lost beklag, begoocheling en vrees op. Alleen dan wordt Śrī Kṛṣṇa in het hart van zo een *bhakta* ingesloten.]

Vrajendra-nandana Śrī Kṛṣṇa wordt in dit vers aangemerkt als de *parama-puruṣa* (Allerhoogste Persoonlijkheid Gods). Het bevestigt tevens, dat toewijding aan Hem de allerhoogste activiteit is.

Śrī Brahmā, de oorspronkelijke *guru*, die vier gezichten heeft, heeft in zijn eigen gebeden het volgende tot uitdrukking gebracht,

*aho bhāgyam aho bhāgyam
nanda-gopa-vrajaukasām
yan-mitraṁ paramānandaṁ
pūrṇam brahma sanātanam*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.14.32)

[*Aho!* Śrī Nanda, Yaśodā en de andere *gopas* en *gopīs* van Vraja zijn fortuinlijk. Ze hebben waarlijk geluk, omdat Jij, de eeuwige volkomen *brahma* en de belichaming van de allerhoogste zegen, hun eigen familie en gunstig gestemde vriend bent.]

De betekenis is, dat de allerhoogste gunstig gestemde vriend van de Vrajavāsīs, Śrī Kṛṣṇa, de eeuwige *brahma* is en vol zegen is – Bhagavān Zelf. *Nir-viśeṣa-brahma* is slechts de uitstraling van Zijn ledematen en Paramātmā is slechts een deel van een deel van Zijn volkomen deel.

Abhidheya-tattva

In ieder vers van *Śrīmad-Bhāgavatam* wordt *abhidheya* (de methode om het doel te bereiken) in de vorm van toewijding tot Kṛṣṇa uitgelegd. Verder zegt Bhagavān Zelf, "*bhaktyāham ekayā grāhyāḥ śrad-dhayātma priyaḥ satām* – alleen door exclusieve toewijding is het mogelijk Mij te bereiken. De toegewijden van Mijn toegewijden zijn Mij erg dierbaar." "*Bhaktir evainam nayati* – alleen door *bhakti* kan men de Allerhoogste Persoon bereiken" Het is niet mogelijk door *yoga* of andere processen.

*na sādhayati mām yogo
na sāṅkhyam dharmā uddhava
na svādhyāyas tapas tyāgo
yathā bhaktir mamorjitā*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.14.20)

Bhagavān Śrī Kṛṣṇa zegt tegen Uddhava, "*He Uddhava*, het beoefenen van *yoga*, het ontwikkelen van *jñāna* en *vijñāna*, en het ten uitvoer leggen van zijn beroepsmatige verplichtingen, *japa*, studie, soberheid en verzaking zijn niet zo effectief om Mij te bereiken dan altijd toenemende en exclusieve *bhakti* vol liefde."

De vrucht van het horen van *Śrīmad-Bhāgavatam* is *bhakti* (toewijding) tot de Allerhoogste Persoon, Śrī Kṛṣṇa, die gejammer, illusie en vrees uitdrijft. Dergelijke *bhakti* brengt Kṛṣṇa snel onder controle.

Zelfs al zijn de wijzen, die zijn verzonken in de zegen van onpersoonlijk *brahma*, vrij van woede en vals ego, toch vereren ze Bhagavān met grondeloze

toewijding, omdat Zijn kwaliteiten zo liefvallig zijn, dat ze iedereen op dwingende wijze tot Hem aantrekken.

*ātmārāmās ca munayo
nirgranthā apy urukrame
kurvanty ahaitukīm bhaktim
ittham-bhūta-guṇo hariḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.7.10)

[Alle verscheidene personen, die vreugde zoeken in zichzelf, evenals de *munis*, die verzonken zijn in hun beschouwing van het zelf, zijn vrij van angst, vals ego en andere geestelijke obstakels. Desondanks leveren ze onzelfzuchtige, ongemotiveerde liefdevolle dienst, of *bhakti*, aan Śrī Hari, die overweldigende activiteiten ten uitvoer legt. Hij beschikt over zulke wonderbaarlijke kwaliteiten, dat Hij iedereen kan aantrekken, zelfs degenen, die reeds bevrijd zijn.]

Degenen, die reeds volkomen zelfvoldoening hebben bereikt, zoals de vier Kumāras, en die vrij zijn van welke verlangens naar plezier dan ook, vereren Bhagavān Śrī Kṛṣṇa Urukrama's lotusvoeten met grondeloze toewijding (*ahaitukī-bhakti*). Daarom wordt grondeloze toewijding begrepen als het onderwerp, dat door *Śrīmad-Bhāgavatam* uiteen wordt gezet.

Prayojana-tattva

Śrīmad-Bhāgavatam stelt,

*evam-vrataḥ sva-priyā-nāma-kīrtiyā
jātānurāgo druta-citta uccaiḥ
hasaty atho roditi rauti gāyaty
unmāda-van nrtyati loka-bāhyaḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.2.40)

[Vrome mensen, die zich stevig hebben verankerd in het dienen van Bhagavān met diepe liefde, houden zich voortdurend bezig met de *kīrtana* van hun meest geliefde namen van Kṛṣṇa. Wanneer zich in hen een diepe gehechtheid (*anurāga*) aandient, smelt hun hart volkomen en worden ze gek van liefde voor God. Ze lachen en huilen luidkeels. Opgewonden door liefde zingen ze over hun Heer met lieve stemmetjes en zonder een spoor van schaamte dansen en zingen ze als gekken ongestoord door de opvattingen van gewone mensen.]

De *sādhū*, die de gelofte handhaaft om Bhagavān te dienen, voert *nāma-saṅkīrtana* van zijn enige geliefde Śrī Bhagavān uit met *bhakti-yoga* gekenmerkt door *prema*. Door deze *bhakti-yoga*, groeien *anurāga* (diepe gehechtheid) en de kiem van *prema* (zuivere liefde) in het hart. Het hart van die *sādhū* smelt en de *sādhū* stijgt uit boven het niveau van het algemene publiek. Hij geeft zijn verlegenheid jegens de wereld op, begint soms te lachen en barst soms uit in tranen. Soms roept hij met luide stem naar Bhagavān en soms bezingt hij lieflijk Zijn kwaliteiten, en soms begint hij te dansen om Hem een plezier te doen.

Dit zijn de symptomen van *prema-bhakti* en deze liefde voor Śrī Bhagavān is het hoogste doel. Alleen zulke *prema* is het hoogste objectief.

*sarva-vedānta-sāraṁ yad
brahmātmaikatva-lakṣaṇam
vastu advitīyaṁ tan-niṣṭhaṁ
kaivalyaika-prayojanam*

Śrīmad-Bhāgavatam (12.13.12)

In *Śrīmad-Bhāgavatam* wordt de essentie van de Vedānta beschreven. Alleen deze éénpuntige liefde voor Bhagavān is eigenlijke bevrijding (*kaivalya*). Met andere woorden, die *prema* volvoerd voor *brahma* heeft de natuur van Zijn innerlijke vermogen en is het allerhoogste doel (*prayojana*).

Brahmātmaikatva-lakṣaṇam – Śrī Kṛṣṇa is de non-duale Absolute Waarheid. De *jñānīs* zien de uitstraling van Zijn spirituele lichaam als *brahma*, de *yogīs* zien Zijn deel van een volkomen deel in de vorm van Paramātmā, en de *bhaktas* hebben door hun ogen vol *prema* de *darśana* van Hem als Bhagavān. De Vrajavāsīs, die zijn ondergedompeld in *prema*, dienen zijn non-duale Absolute Waarheid in Zijn vorm van Śrī Gopāla-Govinda.

Zelfs al refereert *śāstra* aan de ene non-duale Absolute Waarheid als *brahma*, Paramātmā en Bhagavān, toch zijn deze drie namen niet synoniem. Ze hebben ieder hun eigen specialiteit.

Twee typen van *brahma* zijn in *sāstra* vermeld: (i) *brahma* en (ii) *parama-brahma*, *sanātana-brahma* of *pūrṇa-brahma*. Dus *parama-pūrṇa-sanātana-brahma*

bevat een groter onderscheid dan *brahma* en heeft een specialiteit, die *brahma* niet heeft. Zo heeft ook Paramātmā een specialiteit, die de *ātmā* niet heeft, en Bhagavān, of Svayam Bhagavān, heeft grotere specialiteiten dan Paramātmā.

Sommige filosofen beschouwen *brahma*, Paramātmā en Bhagavān als synoniemen van hetzelfde ding, zoals verschillende woorden voor water – *pānī*, *jala*, *ambu*, *nīra*, enzovoort – synoniem zijn. Deze overweging is echter niet volkomen logisch. Zelfs al zijn water, damp en ijs in werkelijkheid allemaal water, ze zijn niet gelijkwaardig aan elkaar. Ze hebben hun eigen onderscheiden kwaliteit. Het woord water wijst niet op damp of ijs, damp wijst niet op water of ijs, en ijs wijst niet op water en damp. Er bestaat een gradatie van kwaliteiten gebaseerd op hun eigenschappen. Op dezelfde manier hebben *brahma*, Paramātmā en Bhagavān ieder een onderscheiden specialiteit.

Wat dit betreft, kun je het voorbeeld van de zon of een berg nemen. Gezien van een afstand ziet de berg er uit als een donkere wolk. Als een persoon dichterbij komt, kan hij de bomen, de planten, enzovoort, zien. Als hij heel dichtbij komt, is hij in staat om duidelijk de complete vorm van de berg waar te nemen met zijn insecten, wormen, dieren, vogels, water en omgeving. Op dezelfde manier is *brahma* een zeer afstandelijk begrip, dat wordt waargenomen door *jñāna*, en Paramātmā, die de afmeting van een duim heeft, wordt gezien door middel van *yoga*. Door *bhakti* echter kan men volle-

dige *daršana* hebben van de complete waarheid van Bhagavān – Zijn verblijfplaats, Zijn metgezellen, enzovoort. We kunnen de zonnegod niet zien; we kunnen alleen zijn lichtstralen zien. Aan de andere kant kan iemand met de juiste kwalificatie *daršana* hebben van zijn vorm, zijn strijdswagen, zijn paarden, enzovoort. Op dezelfde manier zijn Paramātmā en Bhagavān niet synoniem. Er is enig onderscheid tussen hen.

Sarva-vedānta-sāram. De essentie van alle Veda's is de eenheid van *brahma* en Bhagavān, of met andere woorden, de gecombineerde of geïntegreerde, intrinsieke vorm (*svarūpa*) van beien. Deze *svarūpa* is niet zonder tweede (*advitīya-vastu*), zoals wordt verwezen in het vers *vadanti tat tattva-vidas. Tanniṣṭham* betekent 'naar Hem'; *kaivalyaika-prayojanam* betekent 'onverdeelde *prema* voor Hem is het hoogste doel'. De betekenis van *kaivalya* is hier niet onpersoonlijke bevrijding (*mukti*), want in het hele *Śrīmad-Bhāgavatam* wordt *mukti* genegeerd,

*jñāne prayāsam udapāsya namanta eva
jīvanti san-mukharitām bhavadīya-vārtām
sthāne sthitāḥ śruti-gatām tanu-vān-manobhir
ye prāyaśo 'jīta jīto 'py asi tais tri-lokyām*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.14.3)

[Degenen, die het ontwikkelen van kennis geheel achterwege laten en die in plaats daarvan met lichaam, geest en woord eer betuigen aan onderwerpen over Jou gesproken door zuivere toegewijden, die hun leven wijden aan deze vertellingen,

terwijl ze in welke sociale positie ze zich ook bevinden blijven zitten, overwinnen Jou zeker, ofschoon Je anderszins voor wie dan ook in de drie werelden onoverwinnelijk bent.]

Bhaktas aanvaardden geen *mukti*, zelfs al biedt Bhagavān het aan. Ze beschouwen het als uitermate onbetekenend. In het bijzonder wordt gezegd, "*śrīmad-bhāgavatam purāṇam amalā yad vaiṣṇavānam priyam...* - *Śrīmad-Bhāgavatam* is de puntgave Purāṇa. Dit boek is door iedere Vaiṣṇava geliefd, maar niet door de *jñānis* en de *yogīs*." Het bevat zelfs geen sweem van misleiding in de vorm van *mukti*. *Kaivalya*, of *mukti*, kan onmogelijk het onderwerp van *Śrīmad-Bhāgavatam* zijn. Hier is de betekenis van *kaivalya kevala* (exclusief) of *viśuddha* (volkomen zuiver). Het is alleen exclusieve, éénpuntige *bhakti*, waarnaar hier wordt verwezen als *kaivalya*. De sublieme, éénpuntige toewijding (*ekāntika-bhakti*) is die van de inwoners van Vraja. Van hen is de *bhakti* van de *gopīs* het hoogste. En van alle *gopīs* is de *ekāntika-bhakti* van Śrīmatī Rādhikā voor Kṛṣṇa de allerhoogste. De *bhāva* van Śrīmatī Rādhikā, die is toegerust met *unnatojjvala-rūḍha*, *adhirūḍha*, *modana* en *mādana-bhāva*¹ is immers *kai-*

¹ *Rūḍha-bhāva* – het stadium van *mahābhāva*, waarin alle acht symptomen van spirituele extase zich manifesteren in de helder brandende (*uddīpta*) conditie. *Adhirūḍha-bhāva* – het hoogste stadium van *prema*, dat alleen wordt aangetroffen in de *gopīs* van Vraja. Er zijn twee soorten *adhirūḍha-bhāva*: (1) *modana*, waarin alle *sāttvika-bhāvas* van de held en heldin worden opgewekt in een hogere mate dan in de helder brandende (*uddīpta*) conditie en (2)

valya en is zowaar het onderwerp, dat in *Śrīmad-Bhāgavatam* uiteen wordt gezet. Śrīla Prabodhānanda Sarasvatīpāda zegt, *kaivalyaṁ narakāyate*. Indien *kaivalya* wordt gebruikt om te verwijzen naar het in eenheid samensmelten met de Heer, dan is die *kaivalya* zo afkeurenswaardig als de hel. De Vaiṣṇava's beschouwen zulke *kaivalya* als hel.

Zulke *mukti* kan niet het onderwerp zijn, dat door *Śrīmad-Bhāgavatam* uiteen wordt gezet. Śrī Kṛṣṇa wordt ook in het bijzonder Kaivalyanātha en Kaivalyapati genoemd. Met ander woorden, Hij is de meester en het object van *ekāntika prema-bhāva*. Kṛṣṇa Zelf vertelt over de glorie van de wonderbaarlijke *prema* van de *gopīs*,

*na pārāye 'ham niravadya-saṁyujāṁ
sva-sādhu-kṛtyaṁ vibudhāyusaḥpi vaḥ
yā mābhajan durjara-geha-śṛṅkhalāḥ
saṁvṛścyā tad vaḥ pratiyātu sādhunā*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.32.22)

Kṛṣṇa zegt, "Zelfs al had Ik een leven zo lang as dat van de halfgoden, zou Ik niet in staat zijn Mijn schuld aan jullie af te lossen. Door de reeks verbindingen aan jullie huis en familie op te geven, die zeer moeilijk zijn om op te geven, hebben jullie Mij gediend, en daarom ben Ik aan jullie verschuldigd. Alleen nog door jullie *sādhutā*, jullie vrome natuur, kan Ik van mijn schuld vrijkomen. Er is

mādana, die nergens anders voorkomt dan in de groep van Śrī Rādhā.

geen andere manier." Deze *prema* van de *gopīs* is het onderwerp, dat door *Śrīmad-Bhāgavatam* uiteen wordt gezet. Bovendien bidt Uddhavajī aan het stof van de voeten van de *gopīs*,

*āsām aho caraṇa-reṇu-juṣām ahaṁ syāmi
vṛndāvane kim api gulma-latausadhīnām
yā dustyajāṁ sva-janam ārya-pathaṁ ca hitvā
bhejur mukunda-padavīm śutibhir vimṛgyām*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.47.61)

[*Aho*, de *vraja-devīs* hebben alles opgegeven voor Śrī Kṛṣṇa. Ze hebben het pad van kuisheid, hun familie en hun kinderen verlaten, die allemaal uitermate moeilijk zijn om op te geven. Nu hebben ze hun toevlucht genomen tot *prema-bhakti* voor Śrī Kṛṣṇa. De verpersoonlijkte geschriften (Śrutis) zoeken onophoudelijk naar diezelfde *prema-bhakti*, maar kunnen het zelden bereiken. Laat mij eenvoudig een struik, een klimplant, of een grasspriet in Vṛndāvana worden. Dan kan ik misschien het stof van de lotusvoeten van een van deze *gopīs* bereiken.]

Hij, naar wie zelfs de Śrutis tot vandaag de dag hebben gezocht, werd speelgoed in de handen van de *gopīs*. Deze *gopīs* zijn vererenswaardig, zelfs voor Śrī Kṛṣṇa.

*yā vai śriyārcitam adādibhir āpta-kāmair
yogīśvarair api yad ātmani rāsa-goṣṭhyām
kṛṣṇasya tad bhagavataḥ caraṇāravindaṁ
nyastam staneṣu vijahuh parirabhya tāpam*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.47.62)

[De lotusvoeten van Śrī Kṛṣṇa worden gediend door Lakṣmī-devī, de gelukkiggodin, en worden vereerd in het hart van de zelfgenoegzame meesters van mystieke *yoga* aangevoerd door Brahmājī. En toch, tijdens de *rāsa-līlā*, verlichtten de *gopīs* van Vṛndāvana het branden van hun hart door die lotusvoeten direct aan hun borst te drukken.]

Die lotusvoeten, waarop de *yogīs* mediteren, maar niet in staat zijn rechtstreeks te bereiken, worden door de *gopīs* liefdevol op hun borst geplaatst. De liefde van de *gopīs* is het hoogste van allemaal en is het hoogste doel en object.

*vande nanda-vraja-strīnām
pāda-reṇum abhīkṣṇasāḥ
yāsām hari-kathodgītām
punāti bhuvana-trayam*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.47.63)

[Ik maak een buiging voor het stof van de voeten van de *gopīs*, die in Nanda Bābā's Vraja wonen. Oh, alles, dat deze *gopīs* over Kṛṣṇa's spel en vermaak hebben gezongen, heeft altijd en zal altijd de hele wereld zuiveren.]

De *gopīs*, die *mahābhāva* hebben, noemen Kṛṣṇa, "*Dhūrta*, O valsspeler! *Lampāta*, O losbandige schurk! *Cora*, O dief!" en meer van dergelijke namen. Zulke *hari-kathā* uit hun mond zuivert de drie werelden.

*mṛgayur iva kapīndram vivyadhe lubdha-dharmā
striyam akṛta virūpām strī-jitaḥ kāma-yānām
balim api balim attvāveṣṭayad dhrāṅkṣa-vad yas
tad alam asīta-sakhyair dustyajas tat-kathārthaḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.47.17)

[Als een jager beschoot Hij op wrede wijze de koning der apen met pijlen. Omdat Hij werd beheerst door een vrouw, verminkte Hij een andere vrouw, die Hem met wellustige gevoelens benaderde. En zelfs na het consumeren van de giften van Bali Mahārāja hing Hij hem als een kraai op aan een touw. Dus laten we al onze vriendschap met die donkere jongen opgeven, zelfs al kunnen we niet ophouden over Hem te spreken.]*

Deze soort en andere dergelijke woorden gesproken door de *gopīs* behagen Svayam Bhagavān Śrī Kṛṣṇa ten zeerste; maar degenen, die zijn gekwalificeerd voor dergelijke *hari-kathā*, zijn zeer schaars.

Śrīmad-Bhāgavatam vertolkt de betekenis van de *gāyatrī*:

*artho 'yam brahma-sūtrāṇām
bhāratārtha-vinirṇayaḥ
gāyatrī-bhāṣya-rūpo 'sau
vedārtha-paribṛmhitah
grantho 'ṣṭādaśa-sāhasrah
śrīmad-bhāgavatābhīdhaḥ*

Garuḍa Purāṇa

De *Śrīmad-Bhāgavatam* is de geauthoriseerde uitleg van *Brahma-sūtra* en het is een nadere uiteenzetting van *Mahābhārata*. Het vormt de uitbreiding van de *gāyatrī-mantra* en de essentie van alle Vedische kennis. Deze *Śrīmad-Bhāgavatam*, die achttien duizend verzen omvat, wordt gekend als de toelichting van alle Vedische literatuur.

Śrīmad-Bhāgavatam is de uiteenzetting van de *gāyatrī*. De *gāyatrī-mantra* is de moeder van de Veda's. Gāyatrī, de echtgenote van Heer Brahmā, is de schaduw van Mūla-Gāyatrī (de wortel van Gāyatrī), Śrī Rādhājī. In de Gāyatrī wordt gesproken van *bhargo devasya dhīmahi*. Hiervan zijn vele betekenissen, maar Śrī Jīva Gosvāmī ontdekte een speciale betekenis in de *Agni Purāṇa*: "*kṛṣṇa devasya bhargah (tejah) śaktiḥ (svarūpa-śaktiḥ) iti dhīmahi* – ik mediteer op *svarūpa-śakti* Śrīmatī Rādhikā, die de *bhargah*, het vermogen, is van de *deva*, Kṛṣṇa."

Śrīmad-Bhāgavatam is de betekenis van de Gāyatrī en stelt in zijn eerste vers,

*om namo bhagavate vāsudevāya
janmādy asya yato 'nvayād itarataś cārtheṣv abhijñāḥ svarāt
tene brahma hṛdā ya ādi-kavaye muhyanti yat sūrayaḥ
tejo-vāri-mṛdāṁ yathā vinimayo yatra tri-sargo 'mṛṣā
dhāmnā svena sadā nirasta-kuhakaṁ satyaṁ paraṁ dhīmahi*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.1)

"*Dhāmnā svena sadā nirasta-kuhakaṁ satyaṁ paraṁ dhīmahi* – ik mediteer op Hem, die in Zijn eigen verblijfplaats is gesitueerd, ver voorbij *māyā*, waar misleiding, of in andere woorden, misleiding in de

vorm van *mukti*, geen toegang vindt." In de conclusie van *Śrīmad-Bhāgavatam* (12.13.19) wordt ook gezegd, "*tac chuddham vimalam viśokam amṛtam satyam param dhīmahi* – ik mediteer op die zuivere en vlekkeloze Allerhoogste Absolute Waarheid, die vrij is van het lijden en de dood." Daarom is *satyam param dhīmahi* – ik mediteer op de Absolute Waarheid – het onderwerp, dat in *Śrīmad-Bhāgavatam* uiteen wordt gezet.

Nirasta-sāmyātiśayena. *Nirasta* betekent iemand, die geen gelijke of meerdere heeft, en die persoon is Śrīmatī Rādhikā, de geliefde van Kṛṣṇa. *Rādhāsā sva-dhāmnī brahmaṇi ramsyate namaḥ*. In Haar eigen verblijfplaats maakt Ze, dat *brahma* zich amuseert. Het is voor Kṛṣṇa niet mogelijk om *śṛṅgāra-rāsa* (de zoete stemming van amoureuze liefde) te manifesteren zonder Śrī Vṛṣabhānu-nandinī, die de bron is van de oorspronkelijke *rāsa*, of *śṛṅgāra-rāsa*. Louter om de super-excellentie van Rādhājī ten uitvoer te brengen is Candrāvalī een *gopī*, die Haar tegenwerkt, een *vipakṣa-gopī*. In werkelijkheid echter is zij slechts een manifestatie van Rādhājī en kan niet in Haar schaduw staan.

In dit vers betekent het woord *anvaya* 'ontmoeten'. In de *rāsa-sthalī* staat Kṛṣṇa tussen twee *gopīs* en iedere *gopī* staat tussen twee Kṛṣṇas. Er heerst veel *ānanda* (zegen) in hun bijeenkomst, waar Kṛṣṇa hun enkelbellen en andere ornamenten op hun lichaam vastmaakt. In afzondering, *vyatireka*, wanneer Zij ziet, dat Kṛṣṇa zowel voor Haar als voor de andere *gopīs* hetzelfde gevoel heeft, verdwijnt

Rādhājī van de *rāsa* dans. Nadat Hij erachter komt, dat Ze is verdwenen, denkt Kṛṣṇa, "Als Rādhikā hier niet bij is, wat heeft het voor zin om *rāsa* uit te voeren?" Daarom, *śata-koṭi-gopī harite nārīla kṛṣṇera mana*. Śrī Kṛṣṇa liet alle *gopīs* achter en verdween uit de *rāsa* dans. Het is alleen Rādhikā, die deskundig is in de vierenzestig vormen van *śṛṅgāra-rāsa* en in *rāsa* zelf. Daarom is Zij de *parama-satya-tattva* (de Allerhoogste Absolute Waarheid) uiteengezet door *Śrīmad-Bhāgavatam*.

Kṛṣṇa is deskundig in *rāsa-tattva*. Hij is *raso vai saḥ*, de belichaming van *rāsa*, maar Hij is niet deskundig in *mādhana-bhāva*. Alleen vanwege de *mādanākhyā-bhāva* van Śrīmatī Rādhikā verscheen Hij in de vorm van Śacīnandana Gaurahari in het tijdperk van Kali en nam de innerlijke gemoedsgesteldheden en de gouden uitstraling van Śrīmatījī aan.

Svarāt. Rādhājī is zelf-gemanifesteerd; niemand heeft Haar gemanifesteerd. In de staat van *mādana* zijn alle wonderlijkheden tegelijkertijd manifest. Zelfs tijdens het ontmoeten is het gevoel van afzondering aanwezig.

Tene brahma hr̥dāya ādi-kavaye muhyanti yat sūrayaḥ. Wanneer dit verwijst naar Rādhikājī, betekent het, dat Ze de *rāsa* van de Allerhoogste Heer uitbreidde naar het hart van de oorspronkelijke dichter, Śukadeva Gosvāmī. Zij is de belichaming van Śrīla Śukadeva Gosvāmī's *guru* en Śuka is Haar huispapagaai.

Muhyanti yat sūrayaḥ. Rādhikājī legde die *rāsa* met betrekking tot de Allerhoogste, die zelfs Heer Brahmā's hoofd op hol bracht, neer in het hart van Śukadeva Gosvāmī, de oorspronkelijke dichter. Een andere betekenis is, dat de *bhaktas* flauw vallen bij het proeven van de *rāsa* van het zien van de super-excellentie van Rādhājī tijdens de *rāsa-tīlā* en bij het zien van Kṛṣṇa's liefde voor Haar op dat moment.

Tejo-vāri-mṛdām. De maan stond stil, Yamunā stond stil als bedwelmd en stenen werden vloeibaar. Bij het zien van Rādhikā's super-excellentie, of Haar conditie in afgescheidenheid van Kṛṣṇa, keren hun eigenschappen zich binnenste buiten. Materie wordt bewust en dat, wat bewust is, wordt statisch. Bij het zien van de *rāsa* dans stond de maan boven Rasaulī stil en de Yamunā werd soliede, hoewel het haar *dharma* is om te stromen. In de algemene betekenis wordt hier vuur (*teja*) en aarde (*mṛdam*) beschouwd als water, en water (*vāri*) als een fatamorgana in de woestijn, als aarde.

Tri-sargo 'mṛṣa. De drie scheppingen zijn reëel; toch zijn ze van tijdelijke aard, niet onecht. Ze worden gemanifesteerd door Bhagavān's *saṅkalpa-śakti* (Bhagavān's wensvermogen) en daarom zijn ze niet onecht. Gezien vanuit het perspectief van Śrīmatī Rādhikā is de betekenis van *trisarga* 'uit wie *trisarga* (*śrī*, *bhu* en *nīlā* vermogens) zijn voortgekomen', of 'uit wie de Lakṣmīs, Mahiṣīs en *gopīs* zijn voortgekomen', of 'in wie *antaraṅga*, *bahiraṅga* en *tataṣṭha śaktīs* zijn gesitueerd'. Met andere woorden, *trisarga*

verwijst naar Śrīmatī Rādhikā Zelf. *Dhāmnā svena sadā nirasta-kuhakaṁ satyaṁ paraṁ dhīmaḥi*. Ver boven *mahāmāyā*, in de schitterende eeuwige Goloka Vṛndāvana-dhāma, betreft Śrī Rādhikā Nandanandana in het plezier (*ramaṇa*). Ze geeft Hem zegen, vreugde. Alleen deze *parā-śakti* is de *paraṁ-satya-svarūpā* en ik mediteer (*dhīmaḥi*) op Haar. Dit is het onderwerp van *Śrīmad-Bhāgavatam*.

Een lezing gegeven in Śrī Keśavajī Gauḍīya Maṭha,
Mathurā, India, 16 augustus 2001

Dit gezelschap werd bijeengeroepen als voortzetting op het festival van Śrī Janmāṣṭamī en het onderwerp van gesprek was "Het hoogste onderwerp gevestigd door *Śrīmad-Bhāgavatam*"

Vertaald door het team van *Rays of The Harmonist*
voor No. 9, "Śrī Gadadhāra-tattva", winter 2001

Nederlandse vertaling: Indirā dāsī 2017
Publicatie: www.jayaradhe.nl